

Welke opleidingen zijn er voor het vakgebied bewegingsonderwijs?

In Nederland bestaan er diverse opleidingen op het gebied van bewegingsonderwijs. De alo's (Academies voor Lichamelijke Opvoeding) nemen hierin een bijzondere positie in: het zijn hbo-opleidingen die direct opleiden tot een eerstegraads bevoegdheid. In de afgelopen jaren zijn er daarnaast allerlei nieuwe varianten en leerwegen bijgekomen. Dit artikel biedt een overzicht van de mogelijkheden binnen het vakgebied bewegingsonderwijs. | Redactie

De alo-opleiding

Er zijn zes alo's, die een vierjarige hbo-bacheloropleiding aanbieden tot eerste graad docent lichamelijke opvoeding. Met dit diploma mag je lesgeven in het primair onderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo), speciaal (voortgezet) onderwijs (s(v)o), middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en hoger beroepsonderwijs (hbo). Deze eerstegraads bevoegdheid wordt via een hbo-opleiding behaald, terwijl voor de meeste andere vakken in de bovenbouw van het vo een universitaire master vereist is.

Alo's leiden ook op voor het basisonderwijs. Voor bijna alle andere vakken gebeurt dat op een pabo. Op de alo leert een student bewegingsonderwijs te geven aan vierjarige kleuters tot aan bijvoorbeeld 24-jarige hbo-studenten. De meeste studenten lopen stage in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Studenten profileren zich door bijvoorbeeld een (keuze)stage te lopen in het speciaal onderwijs of bij kleuters. De opleiding bestrijkt een breed pallet van bewegen en sport en heeft daardoor een bijzondere plek tussen alle lerarenopleidingen.

De alo's zijn in de afgelopen jaren flexibeler geworden in het programma, zodat studenten meer keuzes hebben in hun stageplekken, bijvoorbeeld in het mbo en speciaal onderwijs. Ook is de stage-omvang sterk toegenomen: waar in de jaren '80 de stage pas in jaar drie begon, starten studenten tegenwoordig al in het eerste jaar met praktijkervaring. In het vierde jaar lopen ze meerdere dagen per week stage.

Pabo-alo

Sinds 2018 bestaat er een gecombineerde variant: de pabo-alo. Het is een combinatie van twee hbo-studies in één. In vierenhalf tot vijf jaar tijd behalen studenten zowel hun alo- als pabo-diploma. Hiermee zijn ze bevoegd als groepsleerkracht én vakleerkracht bewegingsonderwijs bij alle onderwijstypen.

Deeltijdopleiding

Sommige alo's (Calo Zwolle en HAN-ALO) bieden deeltijd trajecten aan voor alle studenten. Het gaat met name om studenten met een mbo-diploma Sport en Bewegen (niveau 4) en professionals die zich willen omscholen. De invulling verschilt per hogeschool. Studenten kunnen een verkorte leerroute van drie jaar volgen (zoals bij de HALO) of kunnen door vrijstellingen en eerder verworven competenties de opleiding flexibel en soms versneld doorlopen door de studie met stage en werk te combineren (zoals bij de HAN).

Geen klassieke zij-instroom via alo's

De alo's bieden geen standaard zij-instroomtraject. Bij lerarenopleidingen in andere vakken kunnen zij-instromers met een andere afgeronde hbo- of wo-opleiding wel leraar worden in het po, vo of mbo. Zij combineren studie en werk. Zij zijn in dienst van een schoolbestuur of mbo-instelling en doen ervaring op als betaalde leraar voor de klas. Voorafgaand aan de opleiding nemen zij deel aan een geschiktheidsonderzoek. Uit het onderzoek blijkt of de zij-instromer

geschikt is om direct voor de klas te staan, binnen twee jaar een bevoegdheid haalt en welke aanvullende scholing en begeleiding er nodig is.

Nieuw: duale lerarenopleiding

Fontys Sport en Bewegen is in 2024 gestart met een duale lerarenopleiding (Welling, 2025), vergelijkbaar met een zij-instroomtraject. Het grote verschil: ook mbo-4-gediplomeerden kunnen instromen. Duaal studeren betekent dat de student, de opleider (zoals bij Fontys) en de werkgever een tripartite overeenkomst aangaan. Studenten combineren een werkplek met één lesdag per week, drie stagedagen en een dag zelfstudie. Ze geven minimaal 12 en maximaal 16 lesuren per week en worden begeleid door een ervaren collega. De opleiding duurt twee tot vier jaar, afhankelijk van eerder behaalde competenties. De deeltijd en duale opleiding groeien in populariteit en bieden perspectief voor het grote lerarentekort.

Overzicht opleidingen per alo

- ALO - Hogeschool van Arnhem en Nijmegen: voltijd, deeltijd en pabo-alo
- ALO - Fontys Hogeschool (Eindhoven): voltijd, duaal en pabo-alo
- ALO - Hanze Hogeschool (Groningen): voltijd, deeltijd en pabo-alo
- HALO - Haagse Hogeschool (Den Haag): voltijd, verkorte leerroute in 3 jaar en pabo-alo
- ALO - Hogeschool van Amsterdam: voltijd en pabo-alo
- Calo - Hogeschool Windesheim (Zwolle): voltijd, deeltijd en pabo-alo

Kennisbasis en kwaliteitsborging

Alle varianten van de alo's leiden op tot dezelfde kennisbasis, zoals vastgelegd in het Landelijk opleidingsprofiel Leraar Lichamelijke Opvoeding (ALO Nederland, 2018). De kwaliteit wordt gewaarborgd via toelatingseisen,

studie-inspanningen en inhoudelijke keuzes binnen het curriculum. Denk hierbij aan minder nadruk op eigen vaardigheid of variatie in stageplekken. De alo's worden elke zes jaar aan de hand van vier standaarden geaccrediteerd door de NVAO.

Post-initiële leergang vakbekwaamheid bewegingsonderwijs basisonderwijs

Voor pabo-studenten is er een post-initiële leergang bewegingsonderwijs, gericht op groepen 3 tot en met 8. Deze opleiding is ontstaan nadat het vak in 2005 uit het reguliere pabo-curriculum werd gehaald. Afgestudeerde leerkrachten mogen sindsdien alleen nog bewegingsonderwijs geven aan kleuters (groep 1-2), tenzij ze deze aanvullende opleiding volgen. Vaak worden groepsleerkrachten gevraagd om deze opleiding alsnog te volgen in hun eigen tijd, zodat ze zelfstandig bewegingsonderwijs mogen geven aan hun klas.

Veel pabo's bieden tegenwoordig al modules uit deze post-hbo tijdens de opleiding aan, zodat afgestudeerden beter inzetbaar zijn. Om met de post-initiële leergang bewegingsonderwijs te starten, dien je formeel in het bezit te zijn van de pabo-diploma.

Bewegingsonderwijs aan kleuters

Op de pabo worden studenten wel standaard opgeleid om bewegingsonderwijs aan kleuters (groep 1-2) te geven. De invulling verschilt per pabo: sommige bieden losse modules met stage, anderen integreren het vak met bijvoorbeeld kunstzinnige vorming. Goede methodiekboeken helpen studenten hierbij om verantwoord les te geven aan jonge kinderen.

Tot slot

Het vakgebied bewegingsonderwijs kent een breed en steeds flexibeler opleidingsaanbod. Of je nu kiest voor een voltijdstudie, deeltijd of duaal

traject aan een alo, een combinatie pabo-alo of de post-initiële leergang bewegingsonderwijs: er zijn volop mogelijkheden om je bevoegdheid tot leraar LO te halen in verschillende onderwijssectoren. ●

Bronnen

Scan of klik hier naar de bronnen

Contact

redactie@kvlo.nl

Foto's

Calo - Windesheim foto en SportCollege - ROC Midden Nederland

Kernwoorden

alo-opleiding, deeltijdopleiding, duale opleiding, pabo-alo, post-initiële leergang bewegingsonderwijs

Leren evalueren bij lichamelijke opvoeding

Leren evalueren bij lichamelijke opvoeding is een onmisbare bron voor leraren LO en leraren in opleiding die willen ontdekken wat evalueren precies inhoudt, voor welke doeleinden je het kunt inzetten en op welke wijze het kan bijdragen aan kwalitatief beter onderwijs. Stap voor stap wordt uitgelegd hoe je een betrouwbare en effectieve evaluatie kunt ontwerpen als integraal onderdeel van het LO-curriculum, onderbouwd door inzichten uit praktijkonderzoek naar effectieve evaluatiemethoden. De vele praktische tips en concrete voorbeelden helpen je om de kennis direct toe te passen in je eigen onderwijspraktijk. Daarnaast bevat dit boek een uitgewerkt voorbeeldontwerp van een evaluatiesysteem voor LO in de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

Auteurs: Lars Borghouts, Menno Slingerland & Gwen Weeldenburg

Bestel het boek nu voor slechts 24,99 euro op www.janluitingfonds.nl/publicaties/

